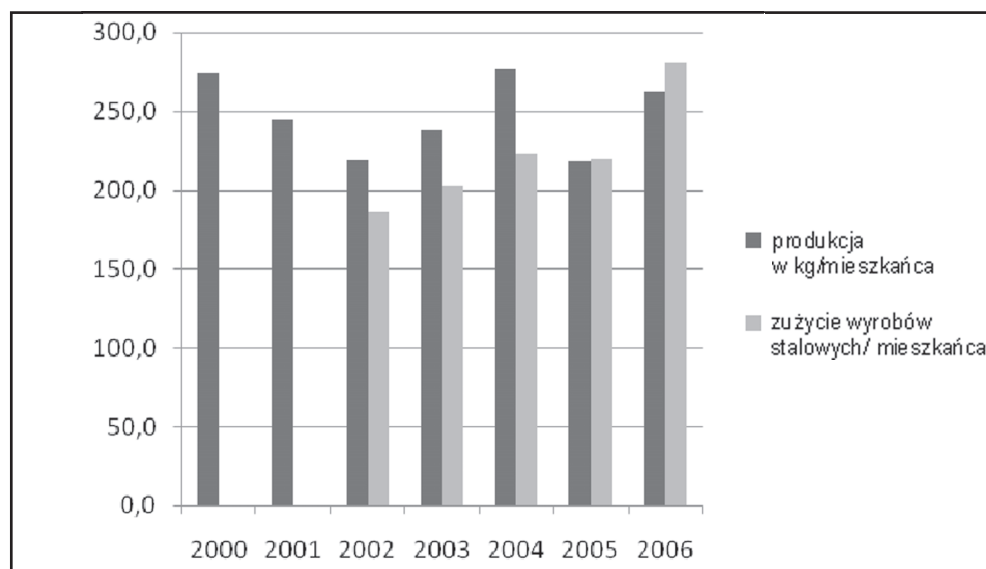

ANDRZEJ WIELOŃSKI
Uniwersytet Warszawski

Renesans polskiego hutnictwa żelaza i stali

Hutnictwo żelaza i stali korzysta wyłącznie z rud żelaza i koncentratów importowanych głównie z Ukrainy i Rosji. Również importowane są metale uszlachetniające stal: mangan, chrom i tytan, oraz część złomu, którego zużycie zwiększyło się w ostatnich trzech latach z 3600 tys. ton do 6200 tys. ton. Duża głębokość zalegania (800–2300 m) i unikatowe wartości przyrodnicze regionu (sąsiedztwo Wigierskiego Parku Narodowego) wykluczają eksploatację odkrytych w 1962 r. na północ od Suwałk złóż rud magnetytowo-ilmenitowych z domieszką wanadu.

Ryc. 1. Produkcja i zużycie stali

*w 2000 i 2001 brak danych dotyczących zużycia wyrobów stalowych na 1 mieszkańca

W 2006 r. wyprodukowano 9981 tys. ton stali¹. Udział stali wytopionej w procesie konwertorowym stanowił 58%, natomiast w procesie elektrycznym – 42%². W strukturze produkcji dominowała stal niestopowa; stal stopowa stanowiła 5% produkcji, w tym stal odporna na korozję 0,07%.

Większość hut zlokalizowana jest na Górnym Śląsku oraz w jego sąsiedztwie. Ośrodkami hutnictwa są: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Świętochłowice, Chorzów, Gliwice, Siemianowice Śląskie, Łaziska Górne, Ruda Śląska, Zabrze, Kraków, Bochnia, Częstochowa, Zawiercie oraz Ozimek i Zawadzkie nad Małą Panwią. Dla części z nich określenie huta ma znaczenie wyłącznie historyczne, gdyż współcześnie są to przedsiębiorstwa przetwórstwa hutniczego specjalizujące się w produkcji rur stalowych (Huta Batory – Chorzów, WRJ Serwis-d.Huta Jedność – Siemianowice Śląskie, Walcownia Rur Andrzej-d.Huta Andrzej – Zawadzkie), blach transformatorowych i ochronnych barier drogowych (Stalprodukt – d.wydziały produkcyjne huty w Krakowie – Bochnia), akcesoriów kolejowych i górniczych (Huta Królewska – Chorzów), obręczy kolejowych i tramwajowych do zestawów kołowych (Huta Bankowa – Dąbrowa Górnicza) oraz obudów chodników i akcesoriów górniczych (Huta Łabędy – Gliwice).

1 stycznia 2003 r. Huta Katowice w Dąbrowie Górniczej – największy krajowy producent wyrobów długich, w tym zwłaszcza szyn, Huta im. T. Sendzimira w Krakowie – największy krajowy producent wyrobów płaskich, w tym zwłaszcza blach i taśm, Huta Cedler w Sosnowcu i Huta Florian w Świętochłowicach weszły w skład utworzonego koncernu Polskie Huty Stali, stanowiącego wzorem największych światowych producentów pełny ciąg technologiczny. Pod koniec 2003 r. zagranicznym inwestorem w Polskich Hutach Stali (obecnie Arcelor Mittal Steel) został Mittal Steel, który kupił również największą polską koksownię w Zdziechowicach³. Jednym z warunków sprzedaży było zobowiązanie się inwestora do budowy nowych lub modernizacji istniejących linii produkcyjnych wyrobów płaskich we wszystkich czterech hutach. Huty w Krakowie, Dąbrowie Górniczej, Świętochłowicach i Sosnowcu skupiają 70% potencjału krajowego hutnictwa i wytwarzając 7,6 mln ton stali, 6,6 mln ton wyrobów walcowanych i 6 mln ton koksu⁴ (2006 r.).

W 2003 r. inwestora zagranicznego pozyskała również huta w Zawierciu (CMC) oraz kontynuująca stare tradycje hutnictwa w Staropolskim Okręgu Przemysłowym huta w Ostrowcu Świętokrzyskim (Celsa), natomiast w 2005 r. – huta w Częstochowie (ISD) specjalizująca się w produkcji blach grubych dla przemysłu stoczniowego.

Tradycje hutnictwa, sięgające budowy w okresie międzywojennym Centralnego Okręgu Przemysłowego, kontynuuje Huta Stalowa Wola – producent stali jakościowych, maszyn budowlanych do prac ziemnych i drogowych (ładowarki kołowe, spycharki gaśnicowe, układarki rur, koparko-ładowarki) oraz sprzętu wojskowego (transportery opancerzone, sprzęt artyleryjski, sprzęt inżynierski). Producentem stali jakościowych (m.in. sprężynowej, łożyskowej, śrubowej) jest również huta w Warszawie (Arcelor Mittal). Zlokalizowana

¹ W 2006 r., głównie za sprawą Chin, światowa produkcja stali przekroczyła 1200 mln ton.

² Zmniejszenie produkcji stali w latach 90. XX w. (w 1980 r. – 19 000 tys. ton), towarzyszące zapoczątkowanej w 1992 r. restrukturyzacji hutnictwa, odbywało się głównie na skutek ograniczania wytopu w przestarzałym procesie martenowskim.

³ Sprzedaż Polskich Hut Stali budzi nadal kontrowersje. Wątpliwości przeciwników sprzedaży dotyczą głównie ceny; zwolennicy przypominają, że podpisując umowę prywatyzacyjną inwestor musiał spłacić 5 mld zł za dłużenia.

⁴ Oprócz koksowni w Zdziechowicach koks wytwarzany jest również w hucie w Krakowie.

w największej odległości od Górnego Śląska, dysponująca własnym portem przeładunkowym Huta Szczecin produkuje wyłącznie wielkopieczową odlewniczą surówkę żelaza⁵.

W 2006 r. przemysł stalowy dostarczył 7682 tys. ton wyrobów walcowanych na gorąco, 1577 tys. ton wyrobów zimnego przetwórstwa (blachy i taśmy ocynkowane na zimno, blachy i taśmy ocynkowane, blachy i taśmy z powłokami organicznymi), 423,3 tys. ton rur (bez szwu i ze szwem) oraz 373,1 tys. ton kształowników giętych na zimno zamkniętych. Strukturę produkcji wyrobów walcowanych na gorąco charakteryzuje zdecydowanie większy udział wyrobów długich (walcówka, pręty, kształowniki ciężkie, kształowniki lekkie, szyny) – 62%, niż płaskich (blachy taśmowe, blachy grube) – 38%.

Krajowe zużycie wyrobów stalowych, które w latach 2003–2005 ustabilizowało się na poziomie ok. 8000 tys. ton, w 2006 r. zwiększyło się do 10 665 tys. ton. Przyczynił się do tego głównie wzrost zużycia wyrobów płaskich z 3190 tys. ton w 2002 r. do 5491 tys. ton w 2006 r. W strukturze zużycia wyrobów stalowych przeważa zużycie wyrobów płaskich – 51%, wyroby długie stanowią 39%, rury i kształowniki gięte na zimno zamknięte – 10%.

Niedostosowanie struktury produkcji (przewaga wyrobów długich) do struktury zużycia (przewaga wyrobów płaskich) powoduje, że udział importu w krajowym zużyciu wyrobów stalowych od 2005 r. przekracza 50%, natomiast bilans handlu zagranicznego wyrobami stalowymi jest ujemny. W strukturze importu znaczący udział mają wyroby płaskie – 60,3%, natomiast w strukturze eksportu wyroby długie – 51,3% oraz wlewki i półwyroby – 24%.

Sytuacja ulegnie zmianie po zakończeniu dwu inwestycji w hucie w Krakowie. Pierwszą, ukończoną w sierpniu 2007 r., jest nowa walcownia gorąca blach o zdolności produkcyjnej 2400 tys. ton, drugą – modernizacja i rozbudowa istniejącej walcowni zimnej blach o zdolności produkcyjnej 800 tys. ton do 2000 tys. ton. Dzięki tym inwestycjom będzie możliwa produkcja pełnego asortymentu blach dla potrzeb producentów samochodów i sprzętu AGD.

Restrukturyzacji techniczno-technologicznej hutnictwa żelaza i stali towarzyszyła restrukturyzacja zatrudnienia. Liczba zatrudnionych zmniejszyła się w latach 1989–2006 o ponad 100 tys. Łagodzeniu społecznych konsekwencji restrukturyzacji zatrudnienia służyły Hutniczy Pakiet Socjalny i Hutniczy Pakiet Aktywizujący.

Efektom restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali przeprowadzonej z udziałem zagranicznych inwestorów jest wzrost produktywności pracy (wydajności) mierzonej produkcją stali na jednego zatrudnionego. W latach 2003–2006 zwiększyła się ona z 222 ton do 321 ton (Unia Europejska 15–500 ton).

Kolejne lata przyniosą dalszy wzrost zapotrzebowania na stal spowodowany realizacją inwestycji finansowanych z funduszy Unii Europejskiej oraz inwestycji związanych z organizacją Euro 2012. Zagrożenie dla produkcji stwarza decyzja Komisji Europejskiej zmniejszająca zaproponowany przez Polskę limit emisji CO₂ w latach 2008–2012 z 284,6 mln ton do 208,5 mln ton.

Renaissance Polish Steel Industry

In 2006 Poland's steel makers produced about 10 M mt crude steel (in 2002 – 8,4 M mt); consumption in 2006 was 10,7 m mt (in 2002 – 7,1 M mt). Flat products prevailed within domestic consumption of steel (51% of total consumption). Imports to consumption were 50%. Higher steel consumption was mainly driven by Polish economy growing fast, absorption of EU structural funds into growth boosting and new projects.

⁵ Tradycje hutnictwa w Szczecinie sięgają przełomu XIX i XX w.